

การจัดการวัดของคณะสงฆ์ ภาค 15

พระครูโสภณธำรงกิตติ์ (กิตติศักดิ์ แจ่มสว่าง)¹
 วรสิทธิ์ เจริญพุ่ม² ฟ้าใส สามารถ³

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการวัดของคณะสงฆ์ ภาค 15 และนำเสนอแนวการจัดการวัดของคณะสงฆ์ ภาค 15 โดยใช้การศึกษาเอกสารและทำการวิเคราะห์ แก่นสาระ และการตีความเอกสารจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 หลักการจัดการวัดและภิกษุในพระพุทธศาสนา หลักการจัดการภาครัฐและองค์การไม่แสวงกำไร เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย สิกขา 3 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 กาวนา 4 และอิทธิบาท 4 แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อนำเสนอเป็นแนวการจัดการวัดของคณะสงฆ์ต่อไป

ผลการวิเคราะห์ พบว่า (1) ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการวัด ได้แก่ การจัดการการเงินและการบัญชี การบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัด การจัดการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการปกครอง และ (2) แนวทางการจัดการวัดของคณะสงฆ์ ภาค 15 ประกอบด้วย การใช้การจัดการสมัยใหม่ที่เน้นหลักการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ผสมผสานกับหลักการบริหารเชิงพุทธ และเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำ เพื่อเตรียมการสำหรับการเข้าสู่ตำแหน่งเจ้าอาวาสที่เป็นกลไกสำคัญระดับปฏิบัติการในการจัดการวัด

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติคณะสงฆ์; การจัดการวัด; คณะสงฆ์ไทย

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

การอ้างอิง:

พระครูโสภณธำรงกิตติ์ (กิตติศักดิ์ แจ่มสว่าง), วรสิทธิ์ เจริญพุ่ม และฟ้าใส สามารถ. (2564). การจัดการวัดของคณะสงฆ์ ภาค 15. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(3), 576-587.

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์โกสุมพิสัย วิทยาเขตวังไกลกังวล ถนนเพชรเกษม (ก.ม. 242) ตำบลหนองแก อำเภอบางพลี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77110, ประเทศไทย

อีเมล: preistsophon@outlook.com

^{2,3} วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์โกสุมพิสัย

Monastery Management of 15th Clergy of Thailand

Phrakrusoponthamrongkit (Kittisak Chaemsawang)¹

Vorsit Charernputh² Fashai Samarath³

Abstract

This academic paper aims to analyze the problems and obstacles of the Sangha's temple management, Part 15 and present guidelines for the Sangha's temple management, Part 15 by studying documents and analyzing the essence and interpretation of the documents from the Sangha Act B.E. 2505 and its amendments (No. 2), B.E. 2535 and (No. 3), B.E. 2560, principles of temple and monk management in Buddhism, principles of government and non-profit organization management, related academic documents and the principles of Buddha Dharma, consisting of the 3 Sikkha, Brahmawihan 4, Sangkhahavut 4, Phawana 4, and Itthibath 4. And then the studies were synthesized for presenting the Sangha's temple management.

The results of the analysis revealed that (1) problems and obstacles of temple management were finance and accounting, temple and religious properties, human resource development and administration, and (2) the principle for Sangha management of Temple in region 15 consists of the application of modern management emphasizing on modern government management principles combined with Buddhist management principle and focusing on leadership development to prepare for entering the position of abbot which is an important operational mechanism in temple management.

Keywords: Sangha Act; Monastery Management; Clergy of Thailand

Type of Article: Academic Article

Cite this article as:

Phrakrusoponthamrongkit (Kittisak Chaemsawang), Charernputh, V., & Samarath, F. (2021). Monastery management of 15th clergy of Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(3), 576-587.

¹ Doctor of Public Administration Program, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Wang Klai Kangwon Campus
Phetkasem Road (242 km), Tambon Nong Kae, Hua Hin, Prachuap Khiri Khan 77110, Thailand
Email: preistsophon@outlook.com

^{2,3} College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

บทนำ

วัดในพระพุทธศาสนามีสถานภาพหลายประการ เริ่มต้นจาก การเป็นที่อยู่อาศัยถาวรของพระภิกษุสามเณร เป็นหน่วยงานบริหารกิจการคณะสงฆ์ และกิจการสาธารณะเกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น การปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์รวมถึงเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งนันทนาการ สำหรับวิธีการจัดการที่เกี่ยวข้องกับวัด และพระสงฆ์สามเณรนั้น รัฐบาล ได้ทำการออกกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ส่งผลให้วัดในประเทศไทยมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ตามความในมาตรา 31 วรรคสอง และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 วัดจึงได้รับความคุ้มครองจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์รวมถึงกฎหมายอื่นๆ วัดโดยทั่วไปมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายดังเช่นบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่บางอย่างที่ตนเองมีได้ จำเป็นต้องมีผู้แทน เพื่อใช้สิทธิและหน้าที่หรือแสดงเจตนา ดังเช่นบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา 31 วรรคสามมีความว่า “เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป” (Phratheppariyatsutee (Worawit Kongkapanyo), 2009)

การจัดการวัดในสมัยก่อน ขึ้นอยู่กับศรัทธาของชุมชนที่มีต่อพฤติกรรมจัดการและวัตรปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ แต่เมื่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้วัตรปฏิบัติของพระเริ่มผิดเพี้ยนจากพระธรรมวินัยเนื่องจากไม่มีการควบคุมกำกับดูแลที่เหมาะสมจึงเป็นเหตุให้พฤติกรรมการแสดงออกของพระภิกษุอาจมีวามองอาทิเช่นการประพฤติดินในกาม การแสวงประโยชน์ด้วยอวิชาต่างๆ หลอกลวงให้ชาวบ้านที่ขาดความรู้หลงเชื่อและรับอามิสสินจ้างต่างๆ สังคมไทยจึงเกิด

ความกังวลสงสัยในการจัดการวัดและบทบาทของพระภิกษุ ที่มีพฤติกรรมผิดเพี้ยนจากหลักธรรมวินัยโดยเฉพาะด้านการเงินและการสั่งสอน หลักพระธรรมรวมถึงพฤติกรรมการครองตนของพระภิกษุ ถึงแม้ว่าคณะสงฆ์จะมีการจัดการการปกครองคณะสงฆ์อย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาจนปัจจุบันแต่ปัญหาด้านการเงินและข้อสาวรวมถึงปัญหาด้านการสอนหลักธรรมที่ผิดไปจากหลักพุทธศาสนายังคงเกิดขึ้นให้เห็นประจักษ์ในสื่อแทบทุกประเภท เมื่อทำการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบพบว่าปัญหาทุกอย่างมีรากฐานมาจากปัญหาด้านการจัดการวัดทั้งสิ้น (Phrakhruwisut-thanantakhun (Surasak Visuddhacar), 2014)

การจัดการวัดในพระพุทธศาสนา ดำเนินการตามข้อกำหนดที่มหาเถรสมาคมกำหนดไว้ 6 ประการ ได้แก่ การปกครองคณะสงฆ์ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ (Department of Religious Affairs, 1995) ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ โครงสร้างการจัดการวัด ประกอบด้วย เจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารจัดการสูงสุดมีพันธกิจ ในการจัดการคณะสงฆ์ภายในวัดต้นสังกัดให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ประกอบด้วย ความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความบริสุทธิ์ มีความยุติธรรม มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามพระธรรมวินัย และสำคัญที่สุดต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมยุคปัจจุบันที่ได้ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีด้านการสื่อสารและคมนาคมความก้าวหน้าในเทคโนโลยีมีผลต่อการครองตนทั้งของฆราวาสและบรรพชิตโดยเฉพาะพฤติกรรมของภิกษุ หลักสำคัญของการจัดการวัดประกอบด้วย การจัดการการเงิน และการจัดการปกครองการควบคุมดูแลพระภิกษุให้มีพฤติกรรมผิดพระวินัย รวมถึงการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา การศึกษาสงเคราะห์ การศาสนศึกษา การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ และความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชน (Secretariat

of the Sangha Supreme Council, 1999) ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการจัดการสมัยใหม่ทำให้พระภิกษุและเจ้าอาวาสที่ปกครองวัดจะต้องเกี่ยวข้องกับการเงินและการจัดการสมัยใหม่เพื่อพัฒนาวัดและภิกษุในสังกัด ประกอบด้วย การบริหารบุคคล (man) งานธุรการ (management) งานการเงิน (money) และงานอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมศาสนูปการ (material) เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการวัดสมัยใหม่ (Phanaree, 2014) เพื่อควบคุมการพัฒนาวัดและพระลูกวัดให้พัฒนาไปในทางที่ถูกต้องในหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติตาม วัตรปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้เพื่อให้ภิกษุได้ยึดเป็นแนวทางในการครองตนและการประกอบกิจกรรมทั้งในด้านการจัดการวัด การจัดการความสัมพันธ์กับชุมชน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วัดในพระพุทธศาสนา เป็นสถานที่สำหรับประกอบประกอบกิจกรรมทางศาสนา ตามปกติจะประกอบด้วย โบสถ์ วิหาร และที่อยู่ของสงฆ์ หรือนักบวช (Royal Institute, 2011) ส่วนด้านเสนาสนะและอาคารวัดต่างๆ รวมทั้งที่ดินที่ตั้งวัดเป็นที่ธรณีสงฆ์ จัดเป็นศาสนสมบัติวัด ที่ตั้งวัดจะมีอาคารเสนาสนะ แบ่งเป็น เขตพุทธาวาส ได้แก่ บริเวณที่ตั้งอุโบสถ วิหาร เขตสังฆาวาส ได้แก่ บริเวณที่พำนักอาศัยศึกษาปฏิบัติธรรมวินัย และ ประกอบศาสนกิจของภิกษุ ตลอดจนเป็นที่บำเพ็ญกุศลต่างๆ ของพุทธบริษัทโดยทั่วไป ได้แก่ กุฏิ ศาลาการเปรียญต่างๆ เขตศาสนสงเคราะห์ ได้แก่ โรงเรียน พระปริยัติธรรม อาคาร ฌาปนสถานต่างๆ เป็นต้น ตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) มาตรา 31 บัญญัติว่า วัดมีสองอย่าง (Chotihayangkul, 2007) ได้แก่ วัดที่ได้รับ

พระราชทานวิสุงคามสีมา และสำนักสงฆ์

การจัดการวัดและการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งการบริหารปกครองคณะสงฆ์มีการกำหนดวิธีการทางปกครองสามารถสืบค้นได้มาตั้งแต่สมัยสุโขทัยสืบทอดมา บทความนี้จะได้มีการนำเสนอวิธีการจัดการและปกครองสงฆ์ในสมัยปัจจุบัน

การปกครองคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 8 และ มาตรา 9 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และฉบับที่ 4 พ.ศ. 2561 ที่มีสาระสำคัญเรื่องพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่จะแต่งตั้ง สถาปนาและถอดถอนสมณศักดิ์ และแต่งตั้งคณะกรรมการมหาเถรสมาคม กำหนดให้ สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายกทรงเป็นพระประมุขของสงฆ์บริหารงานคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ประกอบด้วย เพื่อออกกฎระเบียบโดยมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานมหาเถรสมาคมซึ่งประกอบด้วยสมเด็จพระสังฆราช ทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและกรรมการอื่นอีกไม่เกิน 20 รูป ซึ่งแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ ประกอบด้วย สมเด็จพระราชาคณะและพระราชาคณะ หรือพระภิกษุผู้มีพรรษาและจริยาวัตรในพระธรรมวินัยที่เหมาะสมแก่การปกครองคณะสงฆ์ ดำรงตำแหน่งกรรมการมหาเถรสมาคมที่มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี และการพ้นตำแหน่งนอกเหนือการดำรงตำแหน่งตามวาระเมื่อ มรณภาพ พ้นจากความเป็นภิกษุ ลาออก พระมหากษัตริย์มีพระบรมราชองค์การให้ออก (มาตรา 12 มาตรา 14 มาตรา 15 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับที่ 4) การปกครองคณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การปกครองคณะสงฆ์ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้มีเจ้าคณะใหญ่ (หน) จำนวน 4 หน ได้แก่ เจ้าคณะใหญ่หนกลาง เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก เจ้าคณะเหนือและเจ้าคณะใหญ่หนใต้ ปกครองดูแลคณะสงฆ์ ทั้งใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตาม

ลำดับ โดยมีเจ้าคณะปกครองรองลงมาต่อจากเจ้าคณะใหญ่ คือ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอและเจ้าคณะตำบล มีเจ้าอาวาสเป็นส่วนปกครองระดับล่างสุด

สำหรับอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะปกครองต่างๆ ให้มหาเถรสมาคมเป็นผู้ออกกฎระเบียบในการบริหารจัดการ ส่วนอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสได้มีบทบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับปัจจุบัน ลักษณะโครงสร้างองค์กรคณะสงฆ์ มีสายการบังคับบัญชาแบบแนวตั้ง รวมศูนย์อำนาจการ บริหารจัดการอยู่ที่มหาเถรสมาคม โดยมีเจ้าคณะระดับต่างๆ เป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการเป็นลำดับชั้น ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ระบบการบริหารจัดการมีลักษณะคล้ายการจัดการภาคราชการและมีระบบศักดินา โดยมีระบบอุปถัมภ์เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยในทุกขั้นตอนปฏิบัติ โดยมีกรมการศาสนาเป็นผู้รับสนองงาน และอธิบดีกรมการศาสนา เลขาธิการมหาเถรสมาคมโดยตำแหน่ง ดังนั้น เอกสารทางราชการคณะสงฆ์ส่วนใหญ่จะส่งผ่านจากเจ้าอาวาส โดยผ่านเจ้าคณะปกครองตามลำดับชั้น ได้แก่ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะหน และมารวบรวมไว้ที่กรมการศาสนา เพื่อนำเสนอที่ประชุมมหาเถรสมาคมพิจารณา ในขั้นตอนสุดท้าย กรรมการมหาเถรสมาคม มีวาระการประชุมเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อบริหารกิจการ งานคณะสงฆ์ และพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองด้านการศึกษา การเผยแผ่หลักพุทธธรรมและการสาธารณ สงเคราะห์ของพระพุทธศาสนาสืบไป

ถึงแม้ว่าการปกครองคณะสงฆ์เมื่อว่าโดยบทบัญญัติที่ว่าด้วยการคณะสงฆ์แล้วจะไม่มีปรากฏหรือใช้คำว่า “องค์กร” ก็ตาม แต่เมื่อว่าโดยลักษณะการปกครองหรือการดำเนินกิจการคณะสงฆ์แล้วย่อมจัดเป็นองค์กรได้ เพราะการปกครองคณะสงฆ์นั้น โดยรูปแบบมีสมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่ง สกลมหาสังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ทุก

คณะ และมีหน่วยบัญชาการคณะสงฆ์หรือศูนย์รวมอำนาจการปกครอง คือ มหาเถรสมาคม เป็นสถาบันปกครองคณะสงฆ์สูงสุดจากนั้นมีหน่วยงานลดหลั่นกันตามสายงาน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งทุกหน่วยงานมีความสัมพันธ์กันและโยงเข้าสู่องค์กรส่วนกลาง (Phratheppariyatsutee (Worawit Kongkapanyo), 2009)

จากองค์กรปกครองคณะสงฆ์ดังกล่าวข้างต้น จะสังเกตได้ว่าอำนาจการบริหารงานของคณะสงฆ์นั้นรวมศูนย์อยู่ที่องค์กรส่วนกลางซึ่งมีคณะทำงานฝ่ายต่างๆ พอสมควร ทั้งที่ควรกำกับเชิงนโยบายและ งานบริหารทั่วไปเท่านั้น แต่การปกครองในระดับส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นองค์กรซึ่งมีพื้นที่ดำเนินงานจริง โดยเฉพาะระดับจังหวัดลงมาแล้วกลับไม่มีคณะทำงานขึ้นมารองรับการกิจของคณะสงฆ์เลย โดยอำนาจหน้าที่ จะอยู่กับเจ้าคณะแต่ละระดับเพียงรูปเดียวเท่านั้น

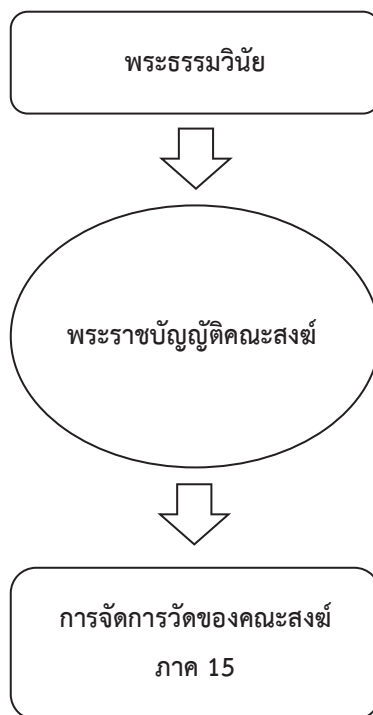
ศาสตร์และศิลป์ในการจัดการทรัพยากรทางการจัดการ ประกอบด้วย บุคคลากร งบประมาณ การจัดการองค์กรไม่แสวงกำไร วัสดุอุปกรณ์ ทางการจัดการมาดำเนินการให้บรรลุหลัก พันธกิจ 6 ประการของวัดในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดังมาถูกต้องตามหลัก พระธรรมวินัย และ กฎหมาย กฎระเบียบ คำสั่งมติ ประกาศของมหาเถรสมาคมและพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ขณะเดียวกันต้องสอดคล้องกับสภาวะของการเปลี่ยนแปลงในบริบทของโลกาภิวัตน์ การจัดการวัด” จึงมีความหมายกว้าง ทั้งการดูแลรักษาตน การปกครองดูแลรักษาหมู่คณะ คือ พระภิกษุสงฆ์ทั้งวัดรวมทั้งสามเณรและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอยู่ในวัด รวมทั้งการจัดการ กิจการของวัดซึ่งมีทั้งกิจกรรมต่างๆ พิธีกรรมต่างๆ และการจัดการทางด้านการเงินและทรัพย์สินอื่นๆ ของ วัดอันเป็นของส่วนรวมของพระภิกษุทั้งวัด

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ ตามแนวคิดของ Hood (1991) สะท้อนให้เห็นว่า แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management--NPM) เริ่มต้นขึ้นจากความพยายามในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการบริหารงานภาครัฐที่เกิดขึ้นราวทศวรรษที่ 1980 ในประเทศกลุ่มเวสต์มินสเตอร์ (Westminster) ประกอบด้วย อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแคนาดา โดยประเทศเหล่านี้ได้ดำเนินการปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐก้าวหน้าไปอย่างมาก ด้วยจุดประสงค์ที่ต้องการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐจึงต้องมีสมรรถนะในการจัดการที่สูงเพียงพอสำหรับรองรับการขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าและในทิศทางที่พึงประสงค์ โดยได้ดำเนินการที่สำคัญ ประกอบด้วย การลดขนาดการเติบโตของรัฐบาล การแปรรูปโดยให้เอกชนรับดำเนินการแทน มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาการผลิตสินค้าและบริการสาธารณะ และเป็นหัวข้อในความร่วมมือระหว่างประเทศในประเด็นการจัดการภาครัฐ การกำหนดนโยบาย และความร่วมมือต่างๆ ที่เกิดขึ้น จึงเป็นที่มาของหลักนิยมในการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (doctrines of NPM) ประกอบด้วยหลัก 7 ประการ ดังนี้ (1) การใช้มืออาชีพดำเนินการในภาครัฐมีอำนาจอิสระในการจัดการ มีการ ตรวจสอบได้ที่มีความรับผิดชอบที่ชัดเจน (2) มาตรฐานและการประเมินผลงาน มีเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จเชิงปริมาณ โดยเฉพาะการบริการอย่างมืออาชีพมีการตรวจสอบที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน ประสิทธิภาพ ต้องมองที่วัตถุประสงค์การตรวจสอบที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน ประสิทธิภาพต้องมองที่วัตถุประสงค์ (3) มุ่งเน้นผลลัพธ์การจัดสรรทรัพยากร และรางวัลตามผลงาน มุ่งเน้นผลลัพธ์มากกว่าวิธีการทำงาน (4) มุ่งไปยั้งการทำให้หน่วยงานในภาครัฐเล็กลง แยกหน่วยงานที่เป็นหนึ่งเดียวออกเป็นส่วนต่างๆ ในการกระจายอำนาจเพื่อให้มีความเป็นธรรม จำเป็น

ต้องสร้างหน่วยงานต่างๆ ในการจัดการให้มีการแยก การจัดหาและการผลิตออกจากกัน เพื่อประโยชน์ทางด้านประสิทธิภาพจากการใช้สัญญาให้ผู้อื่นมาดำเนินการแทน (5) มุ่งไปยั้งการแข่งขันที่มากขึ้นในภาครัฐ เป็นวิธีการใช้สัญญาของรัฐบาลแข่งขัน ทำให้ลดต้นทุน และมีมาตรฐานสูงขึ้น (6) เน้นแนวทางบริหารของภาคเอกชน เปลี่ยนจากจริยธรรมการบริการสาธารณะแบบทหาร ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการจ้างและให้รางวัล จำเป็นต้องใช้เครื่องมือการจัดการแบบเอกชนที่พิสูจน์แล้วในภาครัฐ และ (7) เน้นการใช้หลักการและหลักประหยัดในการใช้ทรัพยากรลดต้นทุนทางตรง มีการสร้างวินัยต่อด้านความต้องการของสหภาพ และลดต้นทุนที่ปรับตัวเป็นแบบธุรกิจ จำเป็นต้องตรวจสอบความต้องการทรัพยากรในภาครัฐ และทำให้มากขึ้น แต่จ่ายน้อยลง

ความหมายของการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาจากการใช้หลักเศรษฐศาสตร์ที่มีทางเลือกสาธารณะ (public choice) ทฤษฎีต้นทุนการทำธุรกรรม (transaction cost theory) และทฤษฎีเจ้าของตัวแทน (principal-agent theory) ที่ส่งผลให้เกิดการแข่งขัน มีทางเลือกมากขึ้น มีความโปร่งใส และมีการใช้ค่าตอบแทนจูงใจรวมกับหลักบริหารธุรกิจที่มีการใช้มืออาชีพที่มีความสามารถมาจัดการ ทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้น นอกจากนั้น Hood ยังได้ใช้ค่านิยมของการจัดการภาครัฐ โดยแบ่งเป็นค่านิยมแบบ Sigma-Type Values ที่เน้นความประหยัดและตรงตามวัตถุประสงค์ ค่านิยมแบบ Theta-Type Values ที่เน้นความซื่อสัตย์และความยุติธรรม และค่านิยมแบบ Lambda-Type Values ที่เน้นคงทนและการฟื้นตัวเร็ว โดยนำมุมมองของค่านิยมเหล่านี้มาเปรียบเทียบในการนำมาใช้ โดยหากมีค่านิยมอย่างหนึ่งมาก ค่านิยมอีกอย่างหนึ่งก็จะลดลงไป เพราะฉะนั้น จึงเป็นไปได้ที่จะมีค่านิยมทั้งหมดในการบริหารที่เท่ากัน (Hood, 1991)

กรอบในการวิเคราะห์

ภาพ 1 กรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการจัดการวัดของคณะสงฆ์ ภาค 15

1. การจัดการด้านการเงิน ทางการเงินและงบประมาณ โดยส่วนใหญ่วัดไม่มีโครงสร้างในการบริหารการเงินของวัดอย่างเป็นระบบการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานบัญชีของวัดยังไม่มีหลักฐานเด่นชัดว่าวัดมีการดำเนินการอย่างถูกต้องโดยแม้ว่าวัดจะมีการบันทึกรายรับรายจ่ายและจัดทำบัญชีเป็นประจำแต่อาจเป็นบัญชีที่ทำอย่างง่ายหรือตามความเข้าใจของผู้จัดทำเท่านั้นยังไม่สอดคล้องกับหลักมาตรฐานบัญชีสากลที่รับรองกันโดยทั่วไป รวมถึงยังไม่มี การตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีอนุญาตการเผยแพร่ให้สาธารณะรับทราบข้อมูลทางการเงินของวัดอยู่ในวง

จำกัดและยังคงขาดการรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบโดยหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการบริหารการเงินของวัดอย่างเป็นระบบวัดยังขาดกระบวนการตัดสินใจในการลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์จากศาสนสมบัติอย่างเป็นระบบภาพรวมกล่าวได้ว่า มีเงินหมุนเวียนในรูปของรายได้และรายจ่ายประมาณ 100,000-120,000 ล้านบาทต่อปี ในขณะการจัดทำบัญชีและการตรวจสอบยังไม่มีระบบชัดเจนการบริหารจัดการการเงินของวัดควรยึดหลักธรรมาภิบาลหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขาดบทบาทในการกำหนดกรอบการกำกับดูแลการบริหารจัดการทางการเงินของวัดให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ของผู้มีอำนาจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการภายในวัดรวมถึงปัญหาอุปสรรคสำคัญของ

การจัดการการเงินให้สอดคล้องตามหลักธรรมาภิบาล

หลักเกณฑ์การจัดทำบัญชี ของพระอารามหลวง ส่วนใหญ่ทำตามกฎเกณฑ์ระเบียบของพระอารามหลวงเอง ผู้จัดทำบัญชีและออกรายงานคือ ไวยาวัจกร ผู้ตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีภายในวัดส่วนใหญ่ คือเจ้าอาวาสและส่วนใหญ่ไม่มีการตรวจสอบบัญชีของพระอารามหลวงจาก หน่วยงานภายนอก การได้มาซึ่งรายได้ของพระอารามหลวงพบว่าส่วนใหญ่แหล่งที่มา คือผู้บริจาคตามวัตถุประสงค์ของการทำบุญการปฏิบัติ เมื่อรับเงินมีการจัดเก็บเอกสารการรับเงินอย่างเป็น ระเบียบการออกอนุโมทนาบัตรให้ขึ้นอยู่กับคำร้องขอ ของผู้บริจาค พระอารามหลวงส่วนใหญ่จะปฏิบัติตาม วัตถุประสงค์ มีการสำรองเงินสละไว้แก้ปัญหาประมาณ สามถึงห้าพันบาทโดยเก็บไว้ที่เจ้าอาวาสเงินบริจาคที่ เหลือนำฝากธนาคารในชื่อบัญชีของพระอารามหลวง การบริหารจัดการค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นเงินสดมี การจัดเก็บเอกสารการเงินอย่างเป็นระบบ ผู้มีอำนาจ เงินในบัญชีหลักคือเจ้าอาวาสและร่วมด้วยคณะ กรรมการวัดทรัพย์สินของวัด พระเป็นผู้ดูแลไวยาวัจกร ทำหน้าที่จัดทำทะเบียน พระอารามหลวงเห็นด้วยกับ การใช้แบบพิมพ์ที่สำนักงานพระพุทธศาสนา กำหนด และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในการควบคุมภายในปัญหา สำคัญได้แก่การไม่แบ่งแยกหน้าที่ในการดูแลทรัพย์สิน กับการดูแลบัญชีจึงเปิดช่องให้มีการทุจริต

นอกจากวัดส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำบัญชีรายรับ- รายจ่าย แล้วยังไม่จัดทำทะเบียนคลังพัสดุ การตรวจ สอบ รายงานผลต่อเจ้าคณะปกครองฝ่ายสงฆ์ จะมีการ ทำเด่นชัดเฉพาะวัดใหญ่ๆ หรือพระอารามหลวง ซึ่ง อยู่ในเขตเทศบาลและเมืองหลวง ส่วนวัดที่อยู่ในส่วน ภูมิภาคหรือในเขตชนบท มีน้อยมากในการดำเนินการ ดังกล่าว เจ้าอาวาสส่วนใหญ่ขาดความรู้ความสามารถ ในการบริหารจัดการดูแล ทรัพย์สินและศาสนสมบัติวัด และมักจะบริหารจัดการแต่เพียงผู้เดียว ไม่ได้มีการ กระจายอำนาจหรือแบ่งหน้าที่ให้พระสงฆ์หรือ

กรรมการวัดอย่างชัดเจน กรรมการวัดที่เข้ามาช่วย เหลือกิจการดูแลทรัพย์สินของวัด และศาสนสมบัติวัด ส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความชำนาญในการจัดทำ บัญชีรายรับ - รายจ่าย วัดในเขตชนบท มักจะได้รับ อิทธิพลจากกรรมการวัดในพื้นที่ วัดที่มีทรัพย์สินรายได้ จำนวนมาก มักจะมีผู้มีอิทธิพลเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ การจัดสรรผลประโยชน์ของวัดบางส่วนยัง ไม่เหมาะสม และไม่ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของ คณะ สงฆ์และมหาเถรสมาคม

2. การบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและ ศาสนสมบัติของวัด เนื่องจากเจ้าคณะปกครองไม่ได้ เข้มงวดและขาดการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง พุทธศาสนิกชนไม่สามารถเข้าไปรู้เห็นหรือรับทราบ ผลการ ดำเนินการบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและ ศาสนสมบัติวัด ขณะที่กฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ แม้ว่า จะมีบทบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการใน การบริหารจัดการที่ศาสนสมบัติกฎหมายว่าด้วย คณะ สงฆ์ แม้ว่าจะมีบทบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับ หลักเกณฑ์ วิธีการในการบริหารจัดการที่ศาสนสมบัติไว้ก็ตามแต่ ก็ไม่เป็นการครอบคลุมถึงศาสนสมบัติกลาง และ ศาสนสมบัติของวัดและ ไม่ครอบคลุมถึงประเภท นิติกรรมที่สามารถดำเนินการได้ อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติ ในการตรวจสอบ กำกับดูแล และประเมินผลงานการ บริหาร จัดการศาสนสมบัติ ส่วนองค์กรและรูปแบบ ในการบริหารจัดการนั้น อาจกระทำโดยบุคคลที่ไม่มี ความรู้ เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการทางธุรกิจที่เพียงพอ และแม้ว่า เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการที่เพียงพอ และ แม้ว่าจะประมวลกฎหมายที่ดินได้มีบทบัญญัติ ควบคุมในส่วนการถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินของวัด ไม่ให้ วัดมีกรรมสิทธิ์ ในที่ดินมากเกินไปจนจำนวนที่จะเป็นกับ สถานของวัด เนื่องจากที่ดินของวัดแม้โดยสภาพ ข้อเท็จจริงจะมีลักษณะ กรรมสิทธิ์เหมือนที่ดินของ เอกชน สามารถนำมาหมุนเวียนทางเศรษฐกิจได้ก็ตาม แต่ทางกฎหมายอาจถือได้ว่า เป็น “ทรัพย์สินที่ตาย”

แล้ว เพราะจะมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายกำหนดควบคุม การดำเนินการในบางเรื่องไว้ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการ จัดการได้คล่องตัวเท่าที่ควรเหมือนดังเช่นทรัพย์สิน ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน อัน ก่อให้เกิดปัญหาในการ บริหารจัดการ

3. การจัดการปกครอง ตัวอย่างการบริหารจัดการ วัดทางด้านการปกครองพบว่า ปัญหาการบริหารจัดการ วัดด้านปกครอง ได้แก่ การขาดการทำกิจกรรมร่วมกัน ขาดการรักษากฎระเบียบโดยเคร่งครัดและการทำการ ลงโทษอย่างสมเหตุผล ด้านศาสนศึกษา ควรอธิบาย ความสำคัญของการศึกษาให้ภิกษุ สามเณร ให้เข้าใจ ทัวถึง ให้ขวัญกำลังใจผู้เรียน นักธรรมและบาลี ด้าน การศึกษาสงเคราะห์ ควรส่งเสริมการจัดตั้งโรงเรียน พุทธศาสนา ด้านการเผยแผ่ ควรมีการฝึกอบรมใน ส่วนของการเผยแผ่ธรรมแก่พระภิกษุสงฆ์ ด้านการ สาธารณูปการ ควรปลูกฝังการเอาใจใส่ดูแลควบคุม ปฏิสังขรณ์แก่พระภิกษุ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ควรจัด ตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณสงเคราะห์ร่วมกันระหว่าง วัดกับชุมชน และบางครั้งการบริหารจัดการวัดมัก ประสบปัญหาด้านการไม่เห็นด้วยกับผู้บริหารหรือ ผู้ปกครองอยู่ภายใต้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ยังไม่เห็น ผู้บริหารหรือผู้ปกครองทำหน้าที่ในการบริหารอย่าง เต็มกำลังความสามารถ แต่มีการวางแผน นโยบายและ วัตถุประสงค์ ในการบริหารงานได้เป็นอย่างดีตลอด ถึงการวางตัวบุคคลในการทำงานได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น พระภิกษุและสามเณรหรือผู้อยู่ภายใต้บังคับ บัญชาต้องการให้ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ขึ้นมีภาวะความเป็นผู้นำที่ดีและทำงานอย่างเต็มความ สามารถของตนเอง ด้วยความเสียสละ สามัคคี อุดหนุน และเห็นประโยชน์ส่วนรวม

การปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากการ พัฒนาการด้านเทคโนโลยี ซึ่งบูรณาการด้วย หลัก พุทธธรรมนำการปกครองไปพร้อมกับความเจริญและ มีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับระเบียบต่างๆ

มาเกี่ยวเนื่องพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครองคณะ สงฆ์มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก คือ ด้าน การปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้าน การศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้าน การสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งมีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจน มากยิ่งขึ้น ผู้ที่จะเป็นผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ใน ยุคปัจจุบันนี้ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความ สามารถ และเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยวัตรข้อปฏิบัติ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และประชาชนในชุมชน และสังคมไทย ผู้ปกครองต้องมีความรู้ความสามารถ สูง มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีการสื่อสารและการ คมนาคมเดินทางไปมาสะดวก สามารถติดต่อสื่อสาร ได้อย่างรวดเร็ว การปกครองคณะสงฆ์ให้ยึดพระธรรม วินัยเป็นหลัก โดยเน้นบริหารจัดการเชิงพุทธมุ่งการ สร้างความสามัคคี โดยบริหารแบบพ่อปกครองลูก ใช้ หลักสังคหวัตถุ 4 และพรหมวิหาร 4 ในการครองตน ครองคนและครองงาน

ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการวัดของ คณะสงฆ์ ภาค 15

1. การจัดการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากวัดเป็นองค์กรที่ไม่แสวงกำไรและขับเคลื่อน โดยภิกษุที่ทำหน้าที่เจ้าอาวาสเพื่อให้เกิดการจัดการ อย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักพระพุทธศาสนาบัญญัติ หลักการพัฒนาคน ได้แก่ สิกขา 3 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 กาวนา 4 อิทธิบาท 4 และสัปปุริสธรรม 7 พบว่า รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการตามแนวทั่วไป และตามแนว พระพุทธศาสนา ที่จะให้มีประสิทธิภาพ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ควรมีการ บูรณาการ การพัฒนาพระสังฆาธิการ ตามแนวทั่วไป และพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์มากยิ่งขึ้น

2. ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสประกอบด้วย เช่น สิกขา 3 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 กาวนา 4 อิทธิบาท 4 ผสานกับทฤษฎีการจัดการภาคสมัยใหม่

เนื่องจาก วัดเป็นนิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นวัดหลวงหรือ วัดราษฎร์การจัดการใดๆ ต้องอยู่ภายใต้ กฎหมาย ทั้งสิ้น การประยุกต์ใช้หลักการจัดการภาครัฐจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจาก การจัดการภาครัฐสมัยใหม่ เป็นหลักการจัดการที่ภาครัฐได้ประยุกต์ใช้ หลักการจัดการของภาคเอกชนมาเพื่อแก้ปัญหาการจัดการสาธารณะที่มีลักษณะเชิงซ้ำซ้อนเนื่องจาก ความเป็นองค์กรขนาดใหญ่ (bureaucracy) มีขั้นตอน และสายงานการบังคับบัญชาที่ยาวและสลับซับซ้อน ประกอบด้วยกฎเกณฑ์ ระเบียบ ที่ยึดถือเป็นหลักในการจัดการ ก่อให้เกิดการไม่สนองตอบต่อประชาชน อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้มีการปรับเปลี่ยน กรอบความคิดเพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการจัดการ หลักการสำคัญของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ได้แก่ การคิดสรร มีอาชีพเข้ามาทำงาน มีการกำหนด มาตรฐานการทำงานที่ชัดเจนมีการวัดและประเมิน ผลอย่างเป็นรูปธรรม การจัดโครงสร้าง องค์กรที่เน้น ความกระชับแบนราบสามารถตอบสนองต่อภารกิจได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการจ้างงานแบบพันธสัญญา ประยุกต์กลไกการตลาดในการบริหารจัดการสาธารณะ ให้ความสำคัญต่อประสิทธิภาพมากกว่า ความเสมอภาค ความมั่นคง

3. การจัดการทรัพย์สินของวัดและพระภิกษุ การจัดการทางบัญชีทรัพย์สินของวัดทรัพย์สิน เงินทอง รายได้ รวมถึงผลประโยชน์อื่นใดที่ได้มาจากการดำเนินการภายใต้ร่มกาสาวพัสตร์ ย่อมตกเป็นของพระพุทธศาสนา หากใช้ทรัพย์สินส่วนบุคคลของผู้ใด ไม่ว่าจะเป็น พระสงฆ์รูปไหนหรือวัดใดก็ตามควรจะถือแนวทางตาม ที่พระพุทธองค์เคยฝากฝังพระพุทธศาสนาไว้กับ “พุทธบริษัท 4” คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ให้ช่วยกันทำนุบำรุง คุ้มครองสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ มีความยั่งยืน โดยการบริหารจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน เงินทอง รายได้ ทั้งของวัดและของพระ ควรจะปฏิรูป โดยให้พุทธบริษัท 4 เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร

จัดการ เพื่อแบ่งเบาภาระตัดทอนกิเลส และทำให้เกิด ความโปร่งใสสูงสุดต่อพระพุทธศาสนาโดยส่วนรวม

4. กำหนดให้มีผลเป็นการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1623 ที่บัญญัติว่า “ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่มรณภาพให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น เว้นไว้แต่พระภิกษุนั้นจะได้จำหน่ายไปในระหว่างมีชีวิตหรือโดย พินัยกรรม” จะเห็นได้ว่าในมาตรานี้มีช่องว่างในทางกฎหมายที่อาจจะหลีกเลี่ยงได้โดยนำทรัพย์สินที่ได้มา ในระหว่างที่อยู่ในสมณเพศ เช่น มีผู้ถวายที่ดินให้แก่ วัดแต่ได้ใส่ชื่อเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งใน วัดนั้นเป็นเจ้าของที่ดินตามโฉนด แต่โดยข้อเท็จจริง แล้วผู้ศรัทธาต้องการที่จะถวายให้กับวัด แต่โดยช่องว่างของกฎหมายดังกล่าว ก่อนที่พระภิกษุจะถึงแก่ มรณภาพ หรือลาสิกขาไปก่อน ที่ดินนั้นก็จะเป็น กรรมสิทธิ์ของผู้นั้นไปเลยหรืออาจจะหลีกเลี่ยงได้ โดย การจำหน่ายจ่ายโอนในระหว่างมีชีวิตให้กับคนอื่นหรือ หลีกเลี่ยงโดยการทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้กับบุคคลอื่น เพราะฉะนั้นเมื่อถึงแก่มรณภาพทรัพย์สินนั้นก็จะเป็น สมบัติของวัด ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย ทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างเป็นพระภิกษุให้ตกเป็น ของวัดตั้งแต่วันที่เข้ามา แต่ให้พระภิกษุสามารถใช้ได้ โดยผ่านไวยาวัจกร ไม่สามารถจำหน่ายจ่ายโอนหรือทำ พินัยกรรมยกให้บุคคลอื่นได้ ควรกำหนดให้วัดเป็นศูนย์ กลางของการปฏิรูปทั้งการบริหารวัด การแต่งตั้งและ การถอดถอนเจ้าอาวาส การปฏิบัติให้เป็นไปตามพระ ธรรมวินัย โดยให้วัดมีอิสระในการดำเนินการโดยอาศัย การมีส่วนร่วมของเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ในวัดและพุทธ ศาสนิกชนในวัดและที่อยู่รอบวัด ร่วมกันบริหารและ ดูแลวัด ควรให้มีกลไกในการนำพระธรรมวินัย ซึ่งเป็น หลักการปฏิบัติตามพุทธบัญญัติที่ทรงไว้ซึ่งความดี ความ ถูกต้อง และความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนามากำหนด เป็นแนวทางให้พุทธบริษัท 4 ได้ปฏิบัติตามโดยชัดเจน

บทสรุป

การจัดการวัดของคณะสงฆ์ ภาค 15 ต้องเปิดรับการจัดการสมัยใหม่ที่เน้นหลักการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ผสมผสานกับหลักการบริหารเชิงพุทธ เช่น สิกขา 3 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 ภาวนา 4 อิทธิบาท 4 และสัปปุริสธรรม 7 และเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อเตรียมการสำหรับการเข้าสู่ตำแหน่งเจ้าอาวาส ที่เป็น กลไกสำคัญระดับ ปฏิบัติการในการจัดการวัดที่จะสะท้อนการจัดการคณะสงฆ์ โดยเจ้าอาวาสต้องได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำและมีคุณสมบัติตามหลักพระธรรมวินัย ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถทั้งทางโลก และทางธรรม อาทิ และจำเป็นต้องมีความรู้ทางโลกได้แก่ความรู้ทางด้านการจัดการ คุณสมบัติดังกล่าว จะมีได้ผู้ที่จะเป็นเจ้าอาวาสต้องผ่านการศึกษาทั้งทางการศึกษาด้าน พุทธธรรมและการศึกษาตามรูปแบบการจัดการการศึกษาของประเทศ มหาเถรสมาคมและรัฐบาลต้อง พิจารณาสันนิษฐานให้เป็นรูปธรรม การจัดการการปกครองวัดโดยคณะสงฆ์ที่ ควรยึดหลักพระธรรมในการปกครอง ประกอบกับเน้นการใช้หลักการจัดการสมัยใหม่โดยเฉพาะหลักการจัดการองค์การไม่แสวงกำไรและเข้มงวด ในการปกครองให้พระและสามเณร ครองตนให้เหมาะสมกับสมณรูป โดยที่เจ้าอาวาสต้องประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี การจัดการด้านการเงินของวัด ต้องมีการทำบัญชี รายรับและรายจ่ายที่ เป็นตามระบบสากลมีการรับรองจาก

ผู้ตรวจบัญชีได้รับอนุญาต มีการบันทึกรายรับรายจ่ายทุกวันตามระเบียบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีการจัดการด้านสาธารณูปการและสิ่งก่อสร้างเจ้าอาวาส ต้องยึดหลักพระพุทธรูปธรรมโดยเคร่งครัดที่จะไม่ให้มีการก่อสร้างสิ่งบูชาพวกรูปปั้น รูปเหมือน ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเข้ามามีที่ตั้งในบริเวณวัด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการวัดต้องยึดมั่นในหลักพระพุทธรูปธรรมที่แท้จริงตามหลักพระไตรปิฎกและ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของมหาเถรสมาคม และพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราชโดยเคร่งครัด โดยต้องรักษาความสัมพันธ์กับ มวลชน
2. ควรให้มีการอบรมสั่งสอนพุทธศาสนา ที่ถูกต้องตามหลักพระธรรมคำสอนที่สืบทอดกันมาเนื่องจากพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เป็น นิิกายเถรวาท ที่ต้องยึดมั่นและมั่นคงในหลักการอาจริยวาส หมายถึง การถ่ายทอดพุทธธรรมจาก อาจารย์สู่ศิษย์ ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า
3. ไม่ควรอนุญาตให้คณะบุคคลเข้ามาจัดการแสวงประโยชน์จากการขายหรือโฆษณาวัตถุมงคลหรือสิ่งที่คิดว่าศักดิ์สิทธิ์ ภายในวัดเพื่อแสวงประโยชน์จากสิ่งตอบแทนในรูปแบบต่างๆ

References

- Chotihayangkul, P. (2007). *Description of the clergy law*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press. [In Thai]
- Department of Religious Affairs. (1995). *Sangha administration manual*. Author [In Thai]
- Hood, C. (1991). A public management for all seasons. *Public Administration*, 69(1), 3-19.
- Phanaree, S. (2014). *The new paradigm of temple management in the age of globalization*. Doctoral Thesis in Public Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage. [In Thai]
- Phrakhruwisutthanantakhun (Surasak Visuddhacaro). (2014). *Monastery administration for Buddhism stability*. Doctoral Dissertation in Buddhist Management, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. [In Thai]
- Phratheppariyatsutee (Worawit Kongkapanyo). (2009). *Sangha and religion*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press. [In Thai]
- Royal Institute. (2011). *Royal Institute dictionary*. Author. [In Thai]
- Secretariat of the Sangha Supreme Council. (1999). *Patriarch and vinyadhikan manual*. Author. [In Thai]